

ΙΙ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Ο Ιουστινιανός και το έργο του

Μπακάλης Κώστας: history-logotexnia.blogspot.com

α. Η πολιτική του Ιουστινιανού

◀ Η μορφή του Ιουστινιανού στα ψηφιδωτά του ναού του Αγίου Βιταλίου, στη Ραβέννα. Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki>

■ Ποια υπήρξε η γενική πολιτική αρχή του Ιουστινιανού;

Το πολιτικό του πρόγραμμα(527-565):

1

- Ένα κράτος

2

- Μία Εκκλησία

3

- Μία νομοθεσία

Ο Αυτοκράτορας επιδίωκε:

Ενότητα του κράτους

- Σε βάρος διαφόρων παραγόντων (δήμοι, θρησκευτικές ομάδες, γαιοκτήμονες) που λειτουργούσαν διασπαστικά.

Βασιλεία

- Ενίσχυση αυτοκρατορικού κύρους.

Δικαιοσύνη

- Περισσότερο αποδοτική.

Reconquista

- Να αποκαταστήσει το Οικουμενικό Ρωμαϊκό Κράτος.

β. Εσωτερική πολιτική

- - Ποια πολιτική ασκεί ο Ιουστινιανός απέναντι στους Δήμους;
- Τι γνωρίζετε για τη στάση του Νίκα (532)

Οι Δήμοι του Ιπποδρόμου: Πράσινοι και

Βένετοι έμοιαζαν με αθλητικά σωματεία αλλά είχαν πολιτική ισχύ.

Ο Ιουστινιανός με τη
συνδρομή της
ικανότατης συζύγου
του **Θεοδώρας**
καταστέλλει την
εξέγερση των δήμων
στην Κων/πολη ~
Στάση του Νίκα (532)

Περιορίζει τη δύναμη
των Δήμων.

Παράλληλα,
προστατεύει τους
ελεύθερους αγρότες,
περιορίζοντας τους
μεγαλογαιοκτήμονες.

1. Οι στασιαστές, Πράσινοι και Βένετοι, έσπασαν τις πύλες του ιπποδρόμου και ξεχύθηκαν στους δρόμους της Πόλης κραυγάζοντας: «νίκα-νίκα».

- Ο Ιππόδρομος ήταν χώρος έκφρασης της λαϊκής βούλησης Δίπτυχο των Λαμπαδίων (αρχές 5ου αι.) (Μπρέσια, Χριστιανικό Μουσείο).

▲ Μαρμάρινη προτομή που εικονίζει μάλλον τη Θεοδώρα. Η Θεοδώρα ήταν σύζυγος του Ιουστινιανού Α΄ και από τους βασικούς συμβούλους του. Όταν ξέσπασε η Στάση του Νίκα, ο Ιουστινιανός ήθελε να φύγει από την πρωτεύουσα. Η Θεοδώρα όμως τον στήριξε και τον έπεισε να αντιμετωπίσει την κατάσταση. 6ος αιώνας, Μιλάνο (Ιταλία), Καστέλο Σφορτσέσκο.

▲ Η αυτοκράτειρα Θεοδώρα και η ακολουθία της. Ψηφιδωτή παράσταση από το νότιο τοίχο του ιερού στον Άγιο Βιτάλιο στη Ραβέννα. 547.

Opera di Religione della Diocesi di Ravenna. Lowden, J., *Early Christian & Byzantine Art*, Phaidon Press Limited, London 1997, σ. 133, εικ. 81. © Opera di Religione della Diocesi di Ravenna

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΕΙ ΔΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΗΡΕΜΗΣΕΙ ΤΟΥΣ ΣΤΑΣΙΑΣΤΕΣ ΣΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ «ΝΙΚΑ»

Όσο καιρό οι Δήμοι φιλονικούσαν μεταξύ τους υπερασπίζοντας ο καθένας τα δικά του χρώματα, κανείς δεν ενδιαφερόταν για την κακή διοίκηση του Ιωάννη Καππαδόκη και του Τριβωνιανού. Όταν όμως συμφιλιώθηκαν και επαναστάτησαν, τότε αυτούς τους δύο έβριζαν φανερά σ' όλη την πόλη και τους αναζητούσαν για να τους σκοτώσουν. Γι' αυτό και ο Ιουστινιανός επειδή ήθελε να ηρεμήσει το λαό, απομάκρυνε αμέσως και τους δύο συνεργάτες του από την εξουσία. Και διόρισε έπαρχο της αυλής έναν ευγενή το Φωκά, άνθρωπο πολύ συνετό, που από τη φύση του αγαπούσε το δίκαιο, ενώ τοποθέτησε στη θέση του κοιέστορα το Βασιλείδη, που ήταν γνωστός για τον καλό του χαρακτήρα και δοκιμασμένος. Αλλά παρά τις αλλαγές αυτές η στάση εξακολουθούσε με αμείωτη ένταση.
Προκόπιος, Ιστορία των πολέμων, I,XXXIV, 17-18, μετάφραση.

ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΑ: Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΩΝ ΣΤΑΣΙΑΣΤΩΝ

Βγήκε τότε ο Ναρσής ο κουβικουλάριος στον ιππόδρομο και κατόρθωσε να πάρει με το μέρος του μερικούς από τους Βένετους, εξαγοράζοντάς τους με χρήματα. Κι αυτοί άρχισαν να φωνάζουν: «Ιουστινιανέ Αύγουστε, συ νικάς. Κύριε σώσε το βασιλιά Ιουστινιανό και τη βασίλισσα Θεοδώρα». Τότε το πλήθος διασπάστηκε και οι στασιαστές άρχισαν να χτυπιούνται μεταξύ τους.
Θεοφάνης, Χρονογραφία, μετάφραση

▲ Τι ήταν οι δήμοι; Ποια ήταν τα αίτια της στάσης του «νίκα»; γιατί απέτυχε η Στάση του "Νίκα" και ποιες ήταν οι συνέπειες;

■ Ποια υπήρξε η θρησκευτική πολιτική του Ιουστινιανού;

Καταδιώκει τους
αιρετικούς και τους
«εθνικούς».

Κλείνει τη
*Νεοπλατωνική
Ακαδημία της
Αθήνας (529).*

Διαδίδει το
χριστιανισμό σε
λαούς του
Κauκάσου και της
Ανατολικής
Αφρικής.

◀ Ψηφιδωτό που εικονίζει πομπή με τον Ιουστινιανό Α'. Ο αυτοκράτορας, στο κέντρο, φοράει επίσημη στολή και κρατάει τα σύμβολα της εξουσίας του. Στο κεφάλι φοράει το στέμμα του και περιβάλλεται από ένα φωτοστέφανο. 547, Ραβένα (Ιταλία), εκκλησία του Αγίου Βιταλίου.

4. Μια «σκιερή σελίδα» του Ιουστινιανού

Το δεύτερο έτος της βασιλείας του (529 μ.Χ.) ο Ιουστινιανός έκλεισε τη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας, που λειτουργούσε από την εποχή του Πλάτωνα (εννέα αιώνες πριν), επειδή θεωρούσε ότι ήταν ο τελευταίος χώρος συντήρησης της αρχαίας θρησκείας. Οι δάσκαλοι της Σχολής υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη και να ζήσουν αλλού χωρίς το δικαίωμα να διδάσκουν.

4α. Σκηνή από τη φιλοσοφική σχολή των Αθηνών

(Ψηφιδωτό από την Πομπηία,
1ος αιώνας μ.Χ., Εθνικό Μουσείο Νεάπολης)

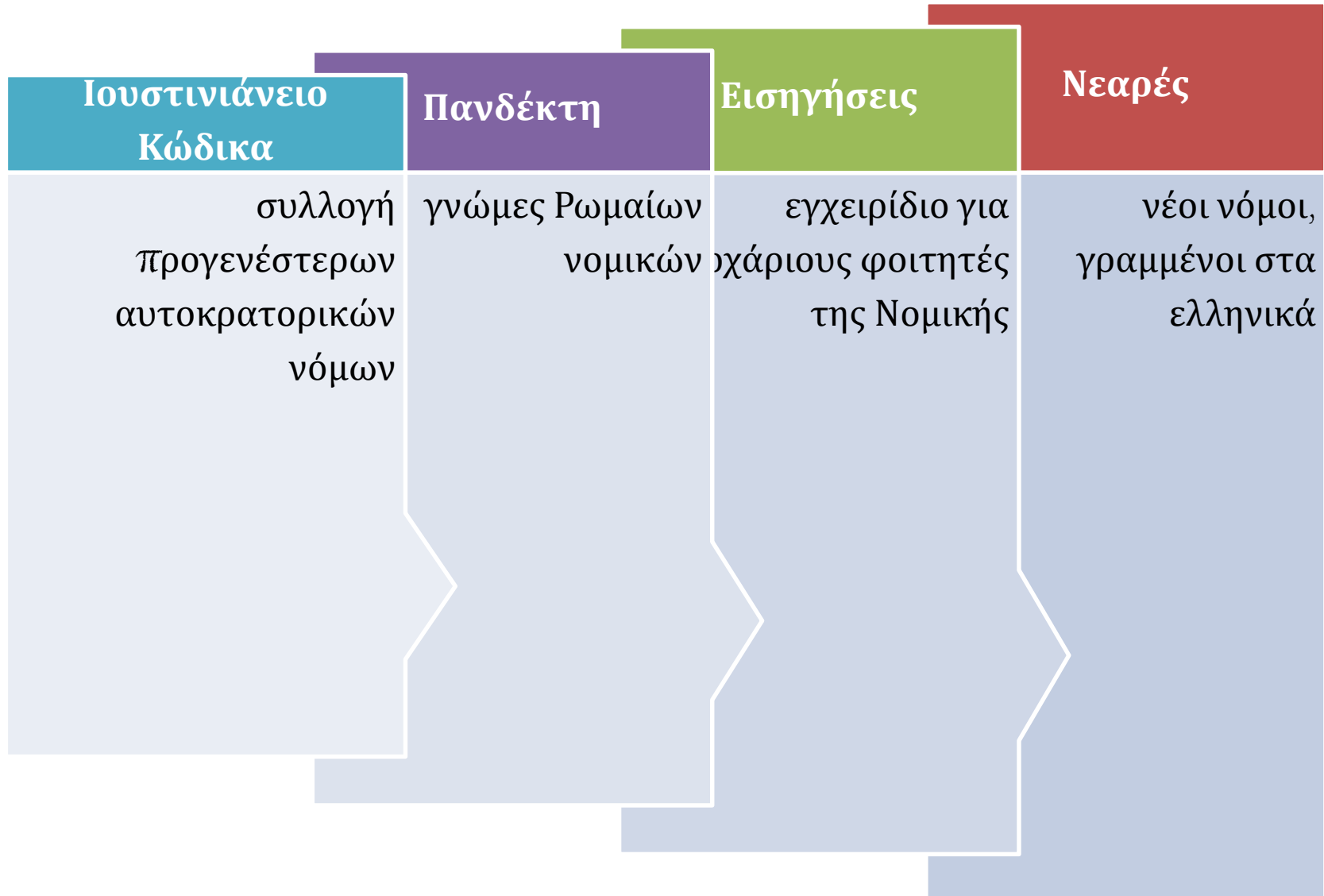

▲ Το μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης που ίδρυσε ο Ιουστινιανός Α' στο όρος Σινά (Αίγυπτος). 6ος αιώνας.

"Katharinenkloster Sinai BW 2" από τον Berthold Werner - Έργο αυτού που το ανεβάζει.
Υπό την άδεια Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0-2.5-2.0-1.0 μέσω
Wikimedia Commons -
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Katharinenkloster_Sinai_BW_2.jpg#mediaviewer/File:Katharinenkloster_Sinai_BW_2.jpg

■ Ποιο υπήρξε το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού;
Εκδίδει (Corpus juris civilis):

Κωδικοποίηση του Δικαίου

Ο Ιουστινιανός, επειδή βρήκε τους νόμους σκοτεινούς λόγω της ανεπίτρεπτης πληθώρας τους και σε εμφανή σύγχυση εξαιτίας των αντιφάσεων τους, τους απάλλαξε από την αταξία των απατηλών λέξεων. Παραμέρισε τις αποκλίσεις τους και τους έδωσε διαρκή ισχύ.

Προκόπος, Κτίσματα / 1, έκδ. Ο. Voh, Μόναχο 1977, 18-19.

▲ Γιατί ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον ρωμαϊκό Δίκαιο. Ποια ήταν η σημασία του νομοθετικού του έργου;

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΤΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

... Και δε γράψαμε★ νόμο στην πατροπαράδοτη γλώσσα (λατινική) αλλά σ' αυτή την κοινή, την ελληνική, ώστε να γίνει γνωστός σε' όλους, αφού θα μπορούν να τον καταλάβουν εύκολα...

Απόσπασμα από τη «Νεαρά» V///, του Ιουστινιανού, μετάφραση

▲ Χειρόγραφο του Πανδέκτη, ενός από τα βιβλία της ιουστινιάνειας νομοθεσίας. 6ος αιώνας, Φλωρεντία (Ιταλία), Βιβλιοθήκη Λαυρέντιου των Μεδίκων.

Υ. Εξωτερική πολιτική

■ Ποιο στόχο έθεσε στην εξωτερική του πολιτική ο Ιουστινιανός;

Αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης, δηλαδή την ανόρθωση της ρωμαϊκής εξουσίας στη Δύση.

Καταλύει το **Βανδαλικό κράτος** στη Βόρεια Αφρική (533-534).

Πολεμά σκληρά για πολλά χρόνια (535 -555) ενάντια στο **Οστρογοτθικό Βασίλειο** στην Ιταλία.

Ανακαταλαμβάνει μέρος (παράκτιες περιοχές Ν.Α.) του **Βησιγοτθικού Βασιλείου** στην Ισπανία.

2. Χάρτης της αυτοκρατορίας πριν από τους πολέμους του Ιουστινιανού

▲ Η επέκταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας την εποχή του Ιουστινιανού Α' (527-565)

■ Πώς αντιμετωπίζει τις εξωτερικές προκλήσεις σε Ανατολή και βορρά;

Στην **Ανατολή** στόχος είναι η επανάκτηση Βυζαντινών εδαφών.

Πολεμά εναντίον του Πέρση βασιλιά Χοσρόη Α'.

Συνθηκολογεί με αυτόν το 562.

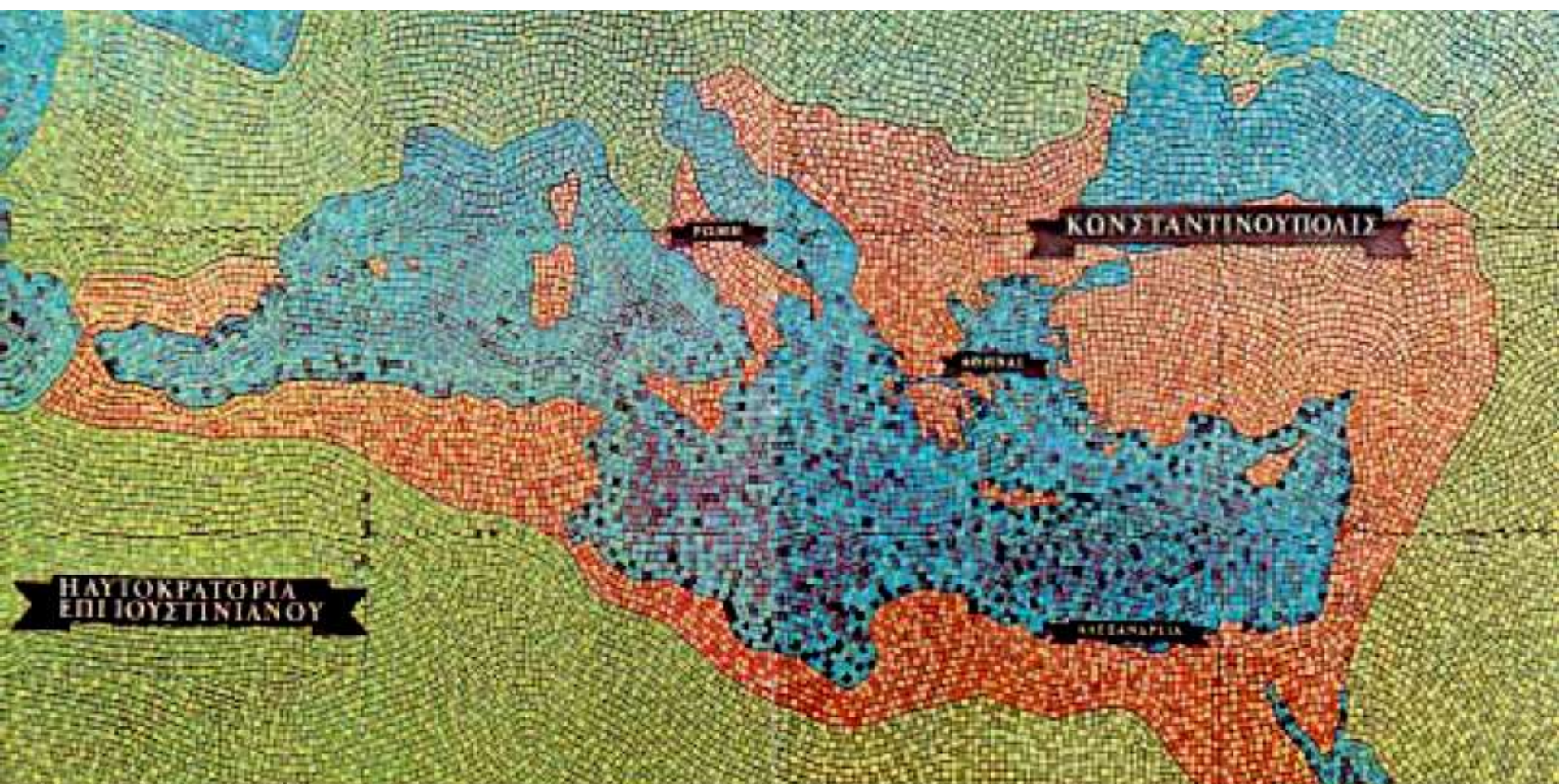
Στην περιοχή του **Δούναβη** στόχος είναι η απόκρουση εισβολών.

Χτίζει φρούρια.
Εξαγοράζει την ειρήνη.

Δεν αναχαιτίζει, ωστόσο, τις εισβολές Σλάβων και άλλων λαών.

3. Μετά τους πολέμους του Ιουστινιανού η αυτοκρατορία έφτασε στα παλιά της σύνορα.
(Παλαιός ψηφιδωτός χάρτης, Ναυτικό Μουσείο Πειραιά).

■ Ποιες υπήρξαν οι συνέπειες της επιθετικής εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού;

Συνέπειες των πολέμων σε
Ανατολή και Δύση:

Απογυμνώθηκαν οι ευρωπαϊκές
επαρχίες από στρατεύματα.

Άδειασαν τα κρατικά
ταμεία.

Εξασθένησε η
διεθνής θέση του
Βυζαντίου.

Αργότερα, χάθηκαν
εκτεταμένες
περιοχές.

δ. Κτίσματα και
Αγία Σοφία

■ Ποιο υπήρξε το κατασκευαστικό πρόγραμμα του Ιουστινιανού;

Άμυνα

- Φρούρια
- Τείχη

Θρησκεία

- Ναοί

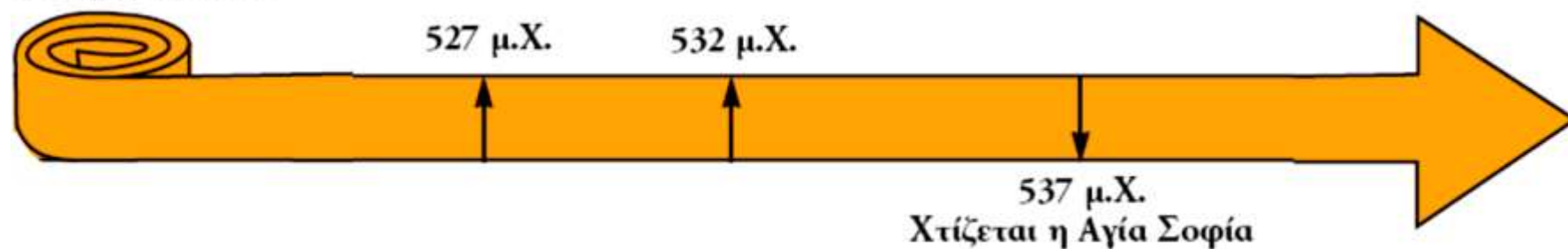
Υποδομή – Κοινή ωφέλεια

- δρόμοι, γέφυρες,
- υδραγωγεία, αποθήκες σιτηρών

Λίγα από αυτά άντεξαν στο πέρασμα του χρόνου, όπως οι οχυρώσεις της συριακής Σεργιούπολης (σημερινή Resafa) και η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη.

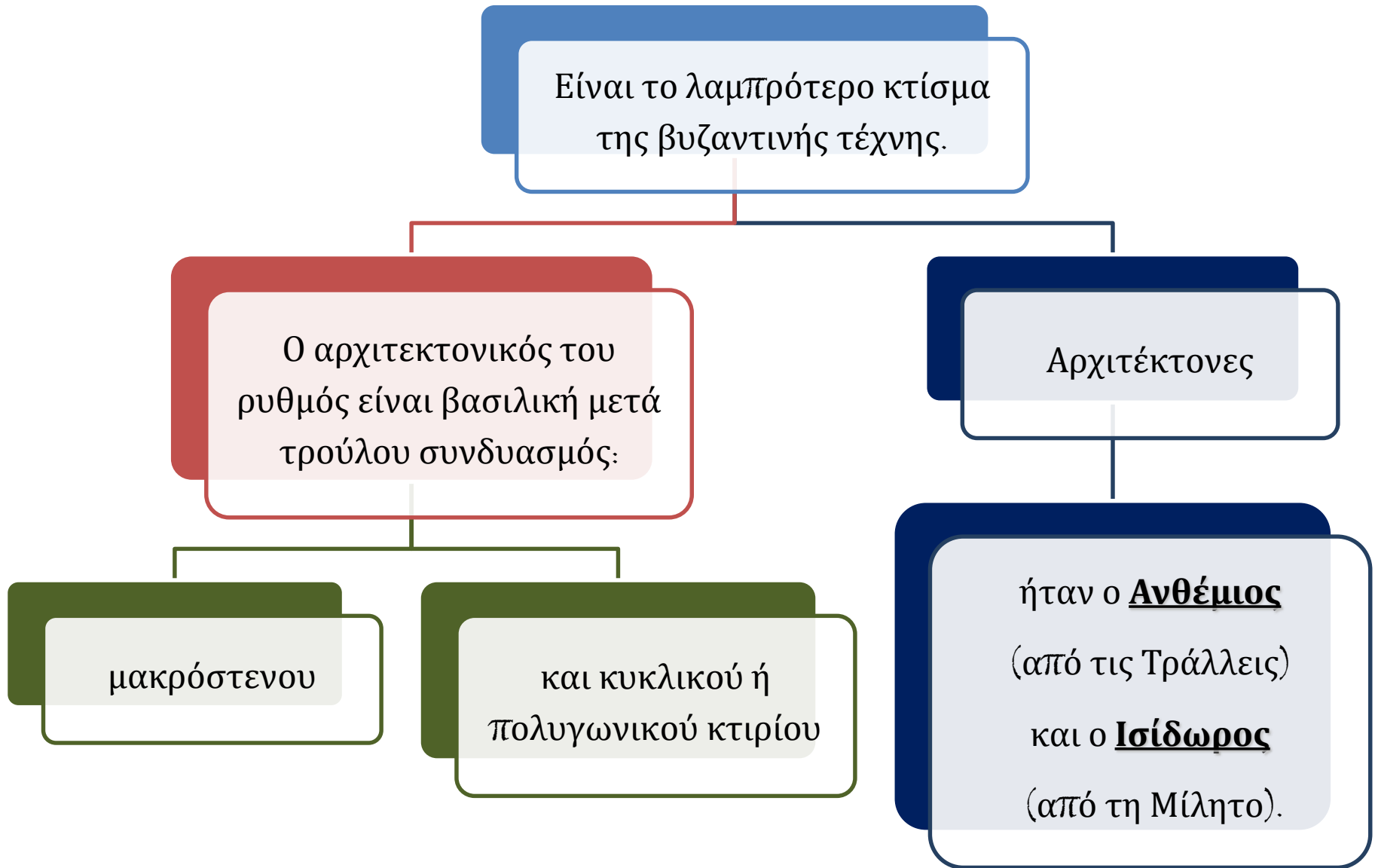
Μετά τη «στάση του νίκαια» μεγάλο μέρος της Πόλης ξαναχτίζεται. Ο ναός της Αγίας Σοφίας είναι το πρώτο και το μεγαλύτερο έργο. Η Μεγάλη Εκκλησία γίνεται κέντρο της θρησκευτικής και της εθνικής ζωής του Βυζαντίου.

Γέννηση Χριστού

■ Τι γνωρίζετε για την ανοικοδόμηση της Αγίας Σοφίας;

Αγία Σοφία

Οι αρχιτέκτονες που επεξεργάστηκαν τα σχέδια και διεύθυναν τις εργασίες κατασκευής τη (532-537), έδωσαν έμφαση στο κέντρο, δηλαδή στον καθ' ύψος άξονα του ναού.

Το κτίριο είναι σχεδόν τετράγωνο (76 X 71 μ.).

Τέσσερις ογκώδεις πεσσοί (τετράγωνοι κίονες) σχηματίζουν το κεντρικό τετράγωνο.

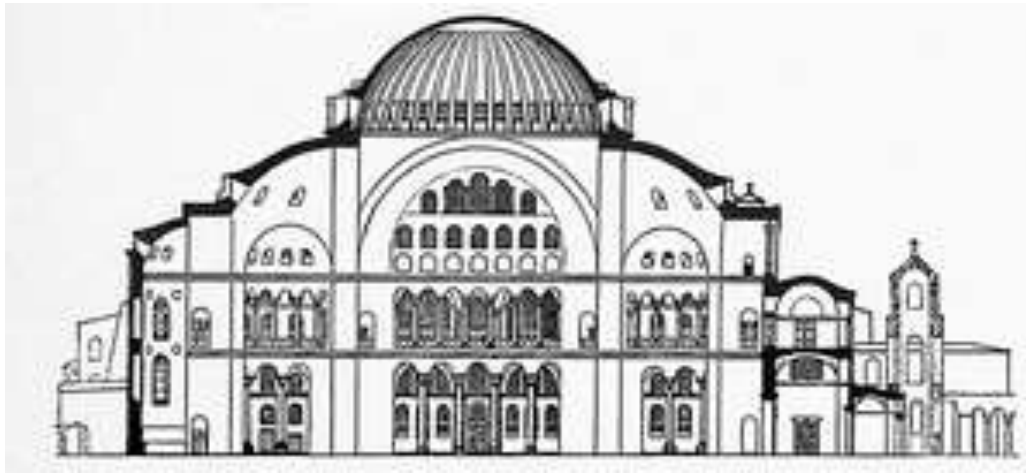
Οι πεσσοί συνδέονται με τόξα που σχηματίζουν ημισφαιρικά τρίγωνα και δημιουργούν ένα στεφάνι,

πάνω στο οποίο στηρίζεται ο τεράστιος τρούλος.

Ο τρούλος μοιάζει να κρέμεται από τον ουρανό (Προκόπιος). Το φως εισδύει άπλετο από τα παράθυρά του και πλημμυρίζει το εσωτερικό του ναού. Ο ιστορικός Προκόπιος εξαίρει το κάλλος και το μέγεθος της Αγίας

◀ *Η Αγία Σοφία εσωτερικά. Η εκκλησία διακοσμήθηκε με πλούσιο τρόπο: Είχε πολύχρωμες μαρμάρινες κολόνες, οι εσωτερικοί τοίχοι ντύθηκαν με πολύχρωμα μάρμαρα και με πολλά ψηφιδωτά. Η Αγία Σοφία συνδεόταν στενά με τον αυτοκράτορα. Εδώ γινόταν η στέψη του, εδώ παρακολουθούσε τη λειτουργία ο ίδιος και οι αξιωματούχοι της αυτοκρατορικής Αυλής στις μεγάλες γιορτές του χρόνου. 6ος αιώνα*

■ Ποιο είναι κατά τη γνώμη σου το στοιχείο της Αγίας Σοφίας που εντυπωσίαζε και εντυπωσιάζει ακόμη και σήμερα τον επισκέπτη;

▲ Τομή Αγίας Σοφίας κατά Α. Μ. Schneider

Αρμονία

Φως

Διακόσμηση

500

600

Στέψη Ιουστινιανού

527

Ιουστινιάνειος Κώδικας
529 – 534

Αναστολή λειτουργίας
Νεοπλατωνικής Ακαδημίας

532

Στάση Νίκα

Οικοδόμηση Αγίας Σοφίας

532 - 537

534

Καθυπόταξη
Βανδάλων

555

Καθυπόταξη
Οστρογόθων

565

Θάνατος
Ιουστινιανού